

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

EDWARD WARCHAŁOWSKI
(1885—1953)

(33) 1

Edward Warchałowski urodził się 4 X 1885 r. w Piestrzecu na Kielecczyźnie, w rodzinie ziemiańskiej. W 1904 r. ukończył seminarium nauczycielskie w Jędrzejowie. Następnie wyjechał do Pskowa, gdzie podjął naukę w średniej szkole mierniczej. Ukończywszy z odznaczeniem tę szkołę w 1907 r., wstąpił do Konstantynowskiego Instytutu Mierniczego (późniejszego Instytutu Geodezyjnego) w Moskwie. W 1909 r. został asystentem w Katedrze Geodezji Wyższej. Już jako dyplomowany inżynier geodeta kontynuował w latach 1910—1912 dalsze studia na Wydziale Matematycznym Uniwersytetu Moskiewskiego.

Po zdaniu w 1912 r. egzaminu ścisłego na poziomie egzaminów doktorskich zaczął prowadzić wykłady z zakresu nauk geodezyjnych na Uniwersytecie Moskiewskim. W 1915 r. został mianowany docentem i objął Katedrę Rachunku Wyrównawczego w moskiewskim Instytucie Geodezyjnym. Z chwilą reorganizacji tego instytutu w 1917 r. powołano go na stanowisko docenta etatowego. W n.r. został powołany w drodze konkursowej na profesora zwyczajnego. Odtąd kierował aż do września 1921 r. Katedrą Geodezji Wyższej na tej uczelni. W początkowym okresie kształtowania się władzy radzieckiej w Rosji prof. E. Warchałowski brał czynny udział w organizowaniu i pracach Głównego Urzędu Geodezji (1919—1921).

Już w tym czasie wypracował on sobie wybitną pozycję naukową jako autor oryginalnych i nowatorskich rozpraw. Jego pierwsza większa praca pt. „Oczerki fotogrametrii” („Zarys fotogrametrii”), opublikowana w 1912 r., była zarazem pierwszą oryginalną publikacją rosyjską na ten temat. W 1916 r. wydał obszerną pracę monograficzną pt. „Teoria oszibok nabludienij” („Teoria błędów”), poświęconą teoretycznym rozważaniom nad naukowymi podstawami teorii błędów.

Jesienią 1921 r. prof. E. Warchałowski wrócił do kraju. Zaraz po powrocie włączył się do prac nad organizacją nowo tworzonego w Politechnice Warszawskiej (PW) Wydziału Mierniczego (później Geodezyjnego). Z dn. 1 III 1922 r. został mianowany profesorem zwyczajnym na tym wydziale i objął Katedrę Geodezji Wyższej, którą kierował do wybuchu wojny w 1939 r. W okresie międzywojennym sprawował wiele odpowiedzialnych funkcji we władzach uczelnianych. W latach akad. 1924/25—1932/33 był dziekanem wydziałów: Inżynierii Wodnej i Geodezyjnego, a w latach akad. 1933/34—1935/36 piastował godność rektora PW. Od roku akad. 1922/23 wchodził przez wiele lat w skład Senatu Akademickiego bądź jako rektor, bądź jako dziekan, bądź też jako delegat Wydziału Inżynierii Wodnej.

Twórczy dorobek naukowy prof. E. Warchałowskiego z tego okresu wzbogacił się o liczne oryginalne prace, publikowane w kraju i za granicą, spośród których wypada wymienić „Rachunek wyrównania według teorii najmniejszych kwadratów” (1923), „Baza triangulacji m. Warszawy” (1926), „Wyrów-

nanie triangulacji jako obserwacji pośrednich” (1931) oraz „Zastosowanie krakowianów w rachunku wyrównawczym” (1939).

W początkowym okresie okupacji hitlerowskiej prof. E. Warchałowski zorganizował Państwową Szkołę Budownictwa Lądowego i Wodnego w Warszawie, której był następnie dyrektorem. Po uruchomieniu w połowie 1942 r. Państwowej Wyższej Szkoły Technicznej w Warszawie prowadził w niej wykłady na Wydziale Mierniczym. Brał czynny udział w tajnym nauczaniu akademickim. Po upadku powstania warszawskiego znalazł się w Krakowie, a następnie w Kielcach, gdzie z grupą kolegów zorganizował tajne nauczanie pn. „Kieleckie komplety akademickie”.

Zaraz po wyzwoleniu zaangażował się bez reszty w dzieło odbudowy zniszczonej uczelni warszawskiej. Jego niestrudzone wysiłki i osobista energia przyczyniły się walcnie do podjęcia przez władze decyzji o jak najszybszym uruchomieniu PW w zniszczonej stolicy i o powołaniu prof. E. Warchałowskiego na przewodniczącego Komitetu Odbudowy PW. W latach akad. 1945/46—1951/52 piastował on ponownie godność rektora PW. Jednocześnie pozostawał aż do śmierci kierownikiem Katedry Geodezji Wyższej na Wydziale Geodezyjnym. W ciągu trwającej ponad 30 lat pracy dydaktycznej w PW wykształcił i wychował kilka pokoleń geodetów polskich.

W okresie powojennym prof. E. Warchałowski wydał m. in. oryginalną pracę z zakresu nowych metod pomiarowych pt. „Triangulacja nowego typu” (1948) oraz fundamentalne dzieło „Geodezja wyższa” (1952). Ponadto opublikował kilkadziesiąt artykułów, głównie na łamach *Przeglądu Mierniczego* i *Przeglądu Geodezyjnego*. Jako dyrektor Geodezyjnego Instytutu Naukowo-Badawczego (1945—1948), a następnie prezes Głównego Urzędu Pomiarów Kraju (1949—1951) przyczynił się do zorganizowania na nowo służby geodezyjnej w Polsce. Był też współorganizatorem Wydziału Geodezji w Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, która w uznaniu zasług nadała mu w 1951 r. zaszczytną godność doktora honoris causa.

Prof. E. Warchałowski należał do wielu towarzystw i instytucji naukowych, m. in. był członkiem Akademii Nauk Technicznych (od 1930) i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (od 1932), prezesem Polskiego Towarzystwa Astronomicznego (1934—1939), sekretarzem (od 1926) i prezesem (od 1945) Polskiego Komitetu Międzynarodowej Unii Geodezyjno-Geofizycznej. Znajdował też czas dla prowadzenia działalności społeczno-politycznej, będąc m. in. członkiem Rady Naczelnej Stronnictwa Demokratycznego (1945—1952). Zmarł 6 III 1953 r. w Warszawie i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim (114-I-20). Był odznaczony m. in. Krzyżem Komandorskim (1936) i Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą (1946) Orderu Odrodzenia Polski oraz Orderem Sztandaru Pracy I klasy (1949).

Opracował Jan Zaleski